

насильства або психологічного тиску з його боку стосовно інших осіб, які перебувають на борту повітряного судна під час виконання польоту.

Процедура виконання вищевикладених у тексті дій регулюється підзаконними нормативно-правовими актами.

Отже, вітчизняне правове забезпечення безпеки пасажирів при здійсненні перевезень у цивільній авіації є достатнім, деталізованим, відповідає сучасним вимогам практики, міжнародним договорам, ратифікованих Верховною Радою України. Вважаємо, що дотримання законодавства з теми дослідження забезпечує і забезпечуватиме надалі високий рівень безпеки.

Література

1. Повітряний кодекс України від 19 трав. 2011 р. № 3393-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text> (дата звернення: 29.10.2023).

2. Про затвердження Авіаційних правил України «Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу» від 26 лист. 2018 р. № 1239. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-19#Text> (дата звернення: 29.10.2023).

3. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) від 11 бер. 2008 р. № 300/2008 про спільні правила у сфері авіаційної безпеки цивільної авіації та про скасування Регламенту (ЄС) № 2320/2002. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_018-08#top (дата звернення: 29.10.2023).

УДК 34:656.7.071.1 (7/8)(043.2)

Стеценко К.О., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Головко С.Г., к.і.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ІНСТИТУТ ПОВІТРЯНИХ МАРШАЛІВ США: ІСТОРИЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ

Повітряні маршали – це люди під прикриттям, які присутні на пасажирських літаках з метою недопущення захоплення літака терористами. Вони є співробітниками правоохоронних органів або авіакомпаній [1]. Маршали мають безпечно та ефективно роззброїти терориста, не привертаючи уваги до себе та не завдаючи шкоди іншим пасажиром. Федеральна служба повітряних маршалів США є правоохоронним органом, що покликаний забезпечувати безпеку цивільної авіації від терористичних загроз. Головною метою служби

є виявлення та нейтралізація осіб, що намагаються захопити літаки. Важливо, щоб повітряні маршали не виділялися серед інших пасажирів, вони досконало володіють техніками розпізнавання поведінки терористів, навичками поводження з вогнепальною зброєю та навичками самооборони. Такі фахівці відіграють важливу роль у забезпеченні авіаційної безпеки та заспокоєнні пасажирів, співпрацюють з екіпажем літака та підтримують зв'язок з оперативним центром безпеки авіакомпанії або іншими правоохоронними органами на землі.

Програму з підготовки охоронців повітряних засобів заснував ще американський президент Джон Кеннеді, оскільки була небезпека викрадення літаків [3]. 1962 року 18 добровольців з Федеральної авіаційної адміністрації закінчили підготовку. Згодом у Федеральній авіаційній адміністрації створили окремих відділ авіаційної безпеки. Через декілька років повітряним маршалам видали вогнепальну зброю та вони пройшли навчання з самооборони в академії ФБР. Програма повітряних маршалів у 1970-х здійснювалася спільними зусиллями митної служби та Федеральної авіаційної адміністрації. У вересні 1970 року у відповідь на зростання кількості захоплень літаків ісламськими терористами, президент США Річард Ніксон наказав розмістити озброєних федеральних агентів на американських літаках. Спочатку цю роль виконували агенти з Міністерства фінансів США. Після ретельного навчання 1784 чоловіків та жінок прийшли на борт як офіцери авіаційної безпеки митниці (CSO), відомі як маршали [4]. Вони працювали на американських комерційних рейсах, внутрішніх та міжнародних. Також вони стежили за пасажирами в аеропортах США. Починаючи з 1974 року, повітряні маршали нечасто з'являлися на авіарейсах. 1985 року Рональд Рейган вирішив розширити програму повітряних маршалів і Конгрес США затвердив Акт з міжнародної безпеки та розвитку співробітництва. Після затвердження цього документу й захоплення терористами літака TWA Flight 847 1985 року кількість повітряних маршалів збільшили і вони зосередили свої зусилля на міжнародних рейсах. У 1990-х роках кількість викрадень літаків різко зменшилася, і повітряні маршали знову потрапили під скорочення. 2001 року налічувалося лише 33 маршали. Після теракту 11 вересня 2001 року їхня кількість збільшилася до 4000 осіб.

11 вересня 2001 року у Федеральному управлінні цивільної авіації було засновано Федеральну програму маршала авіації (FAMS). 125 колишніх спеціальних агентів митниці США були тимчасово призначені для допомоги в новій програмі, доки не буде підготовлений новий постійний персонал. FAMS було передано

Управлінню транспортної безпеки (TSA) [4]. 2003 року Федеральна служба повітряних маршалів перейшла з Управління безпеки транспорту (TSA) до Міграційної та митної правоохоронної служби США, 2005 року міністр внутрішньої безпеки Майкл Чертофф повернув її до TSA. Також він оголосив програму з шести пунктів для Міністерства внутрішньої безпеки, метою якої визначалася максимальна безпека, що має сприяти свободі, процвітанню, мобільності та конфіденційності американців [2]. 2005 року служба повітряних маршалів почала патрулювати й неавіаційні об'єкти, а саме: автобусні термінали, вокзали. Це дозволило забезпечувати безпеку на різних транспортних вузлах та місцях громадського сполучення. У травні 2013 року колишній повітряний маршал Клей Байлз опублікував першу книжку про повітряних маршалів під назвою «Федеральна служба повітряних маршалів США: Історична перспектива, 1962-2012. 50 років служби», у якій описав маловідомі факти про роботу повітряних маршалів та про їхню 50-річну історію [5].

Повітряні маршали існують у Великій Британії, США, Канаді, Ізраїлі, Індії, Австрії, Франції, Австралії. 2001 року уряд Австралії доручив Австралійській федеральній поліції розпочати програму «Офіцер повітряної безпеки» (Air Security Officer), що забезпечує присутність озброєного офіцера на місцевих та міжнародних рейсах авіакомпаній, зареєстрованих в Австралії. 2002 року у Канаді було започатковано програму захисту літаків та підписано «Меморандум взаєморозуміння» між Міністерством транспорту та Канадською службою безпеки авіаційного транспорту. У програмі беруть участь офіцери Кінної поліції під прикриттям, які присутні на деяких внутрішніх та міжнародних рейсах. 2001 року індійські авіакомпанії запровадили повітряних маршалів, які набиралися з офіцерів Національної гвардії безпеки Індії. В Ірландії функції повітряних маршалів виконують спецназ поліції Ірландії та Корпус армійських рейнджерів.

Наразі в Україні відсутня така практика, працюють лише маршали залізничної безпеки на вокзалах і в поїздах Укрзалізниці. Це працівники відомчої воєнізованої охорони, завдання яких контролювати безпекову ситуацію на пасажирських перевезеннях [6]. На нашу думку, з відновленням авіасполучення для зручності пересування пасажирів та дотримання вимог безпеки авіатранспорту постане питання створення інституту повітряних маршалів у нашій країні.

Література

1. Федеральна служба повітряних маршалів. URL: <https://www.wikidata.uk-ua.nina.az> (дата звернення: 27.10.2023).
2. Homeland Security Secretary Michael Chertoff Announces Six-Point Agenda for Department of Homeland Security. URL: http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/dhs/chertoff_6points.htm (дата звернення: 30.10.2023).
3. Карпенко Т. Хід «повітряним маршалом». URL: <https://www.dw.com/uk>.
4. Sky marshal reunion. URL: http://www.cbp.gov/xp/CustomsToday/2004/June/other/sky_marshal.xml (дата звернення: 27.10.2023).
5. Clay W. Biles The United States Federal Air Marshal Service: A Historical Perspective, 1962-2012: «Fifty Years of Service». Wendy De La Cruz. May 30, 2013. 280 p.
6. Касіян В., Водяний А. В УЗ з'явилася воєнізована охорона без форми. Її назвали «маршалами безпеки». URL: <https://biz.liga.net/ua/all/transport/novosti/v-uz-poyavilas-voenizirovannaya-ohrana-bez-formy-ee-nazvali-marshalami-bezopasnosti> (дата звернення: 28.10.2023).

УДК 34:338.45(043.2)

Тіщенко Л.В., здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Варава І.П., доктор філософії

ПОВІТРЯНЕ ТА АВІАЦІЙНЕ ПРАВО: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Правове регулювання суспільних відносин у сфері повітряного простору відіграє важливу роль в соціальному бутті будь-якої країни, її політичному, військовому, економічному, господарському, екологічному житті. У контексті безпеки упорядкування відносин їх учасників у повітряному просторі потребує і у змісті національної безпеки, її складових – безпеки людини, суспільства, держави, світового співтовариства. Не є виключенням і правове регулювання суспільних відносин у сфері повітряного простору України, що потребує нормативно-правового узгодження інтересів учасників суспільних відносин у повітряному просторі та викликає особливий інтерес до формування правовідносин у повітряному просторі.

Як відомо, повітряне й авіаційне право – галузі права, що регулюють діяльність повітряного простору, аеропортів, авіакомпаній, повітряних перевезень та всіх інших аспектів пов'язаних з авіацією. Правові норми повітряного та авіаційного права мають своє зовнішнє вираження у відповідній системі джерел